

дозвілєвого об'єднання;

- наявність лідера як стабілізуючого та організаційного центру;
- можливість спільної діяльності представників різних вікових, професійних, соціальних угруповань.

Отже, хобі-групи – це сукупність людей, заснована на спільності інтересів, принципах демократичності, добровільності, доступності, об'єднана постійною спільною непрофесійною діяльністю, спрямованою на досягнення конкретної мети. Участь людини у хобі-групах сприяє засвоєнню та виробництву певних культурних цінностей, розвитку інтелектуальних, емоційних, вольових якостей особистості шляхом безпосереднього внеску людини в предметно-практичну роботу хобі-груп.

Основною складовою хобі-занять на дозвіллі є любительство, яке може функціонувати у формі індивідуальної або спільної групової діяльності. Любительська діяльність є добровільною, захоплюючою, творчою, емоційною. Емоційність виявляється в настроях людини, у відношенні до предмету хобі, інших любителів. І тому в любительській діяльності важливою є не лише предметна мета цієї діяльності, її конкретний результат, але й сам процес хобі-діяльності, ті п відносини, які формуються між людьми, безпосередній вплив на особистість. Активність соціально-культурних рухів у формі хобі-груп, об'єднань за інтересами, гуртків, є характерною особливістю суспільного громадського життя, тому питання виховного потенціалу хобі вимагає подальшого вивчення та аналізу.

Л і т е р а т у р а :

1. Киселева Т.Г. Теория досуга за рубежом. – М.: МГИК, 1992. – 50с.
2. Кононенко Є. Колекціонування // Нариси української популярної культури. – К.:УЦКД, 1998.- С.307-316.
3. Стеббинс Р.А. Свободное время: к оптимальному стилю досуга: (Взгляд из Канады) // Социс. – М., 2000. – № 7. – С.64-72.
4. Стрельцов Ю.А. Культурология досуга: Учебное пособие. – М.: МГУКИ, 2002.-184с.
5. Стрельцов Ю.А. Социальная педагогика. – М.: МГУКИ, 1998. – 120 с. Ю.Эволюция культурной деятельности французов с 1973 по 1997 годы // Культура в современном мире. – 2000. – Вып.4. – С.36-40.

Аннотация

В статье раскрывается понятие "хобби" как вида досуговой деятельности, анализируются его специфические черты, осуществляется классификация хобби, обосновывается воспитательный потенциал любительской деятельности. Значительное внимание отводится мотивационной основе создания хобби-групп и педагогическому процессу организации досуга в хобби-группах.

Д. А.Романенко, м. Запоріжжя

ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СЛУЖБ ДЛЯ МІГРАНТІВ У НІМЕЧЧИНІ

Незважаючи на те, що міграційні процеси в сучасній Україні мають досить інтенсивний характер, а також на те, що завдяки прийняттю цілої низки законодавчих актів затверджені принципи державного регулювання міграційних процесів, на жаль, в органах соціального захисту населення ще не створено цілісної системи установ, які б

надавали соціально-педагогічну допомогу мігрантам в їх інтеграції в українське суспільство.

Як показує досвід, проблема створення такої системи соціальних служб не може бути комплексно вирішена виключно в закритій системі української соціальної педагогіки перш за все через те, що аспекти міграційних процесів, релевантних для дослідження, у вітчизняній науці розкриті недостатньо або ці аспекти співвідносяться лише з окремими характеристиками міграційних процесів та соціалізації мігрантів. Тому ми вважали за доцільне проаналізувати особливості структури, змісту і функцій соціально-педагогічної роботи з мігрантами у Німеччині. Соціологічні, педагогічні, соціально-педагогічні, психологічні та соціокультурні дослідження проблем міграції мають у цій країні довгу історію і їх результати визнані в усьому світі. Розроблені концепції та технології підтримки інтеграції мігрантів методами соціальної педагогіки реалізуються через добре розвинену систему інституцій.

З іншого боку, важливу роль у виборі саме Німеччини в якості прикладу організації соціальних служб для мігрантів відіграє те, що Україна і Німеччина – єдині країни в Європі, які мають ідентичну модель взаємин між соціальною педагогікою та соціальною роботою: ці ключові поняття розмежовуються, тоді як в інших країнах вони ідентифікуються, точніше перше включається в друге. Через це можлива трансформація німецького досвіду соціально-педагогічної роботи з мігрантами в Україну виходить на якісно новий рівень.

Питання технологій соціально-педагогічної роботи з мігрантами займає центральну позицію в дослідженні. Та якщо в німецькій науковій літературі принципи, напрямки та методи такої діяльності вже давно є об'єктом дискусій (А. Беккер, Т. Бок, Ф. Г. Вахсен, Г. Вагнер, С. Вурцбахер, Р. Лайпрехт, Ф. Гамбургер та ін.), то дослідження українських вчених щодо загальних принципів та концепцій соціально-педагогічної діяльності являють собою лише загальні вихідні пункти: фундаментальні положення загальної педагогіки – І. Д. Бех, І. А. Зязюн, С. І. Архангельський, В. А. Сластьонін та ін.; теорія та технології соціальної педагогіки та соціальної роботи – В. Г. Бочарова, С. І. Григор'єв, А. Й. Капська, О. В. Киричук, Г. М. Лактіонова, Л. І. Міщик, А. В. Мудрик, П. Д. Павленок, Л. В. Рубашевська та ін.

Відсутність в українській соціальній педагогіці комплексних досліджень проблем соціалізації мігрантів, а також розроблених технологій соціально-педагогічної роботи з цією категорією населення виливається у відсутність чіткої уяви про функції соціальних служб, які працюють з мігрантами та охоплюють всі аспекти інтеграції мігрантів у нове суспільство. Тому головною метою даної статті є ознайомлення з передовим зарубіжним досвідом організації системи соціальних служб для мігрантів з метою можливого трансферу таких знань в теоретичну і практичну соціальну педагогіку України.

Як вже зазначалося вище, протягом багатьох десятиліть, виходячи з актуальних проблем соціалізації дітей та підлітків – мігрантів у суспільстві, в Німеччині розвивались підходи в соціально-педагогічній та консультативній видах діяльності, які з часом реалізовувались в системі інституцій. На сьогоднішній день у Німеччині існує два основних види соціальних служб для мігрантів. Йдеться про систему державних і недержавних служб. Відмітимо, що державних інституцій, які надають власне соціально-педагогічну допомогу мігрантам майже немає. Існує федеральна служба соціальної допомоги та її відділення, одним із завдань котрих є надання матеріальної та соціальної допомоги мігрантам, а також контроль за міграційними процесами в регіоні.

Натомість соціально-педагогічні функції переймають на себе служби недержавної форми власності, котрі в свою чергу розподіляються за цільовими групами (служби для переселенців, біженців, іноземних працівників тощо) та за видами діяльності (робота з сім'єю, допомога в отриманні дітьми-мігрантами шкільної та первинної професійної освіти, консультативні центри для жертв насильства, національного екстремізму, для дітей з девіантною поведінкою тощо). Такі моделі різняться в кожному регіоні, що за умов достатньої самостійності кожної з федеральних земель, дозволяє більш гнучко реагувати на зміни в складі суспільства кожної області країни та, тим самим, робити форми соціально-педагогічної підтримки більш дієвими.

В своєму дослідженні діяльності соціально-педагогічних служб для мігрантів в Німеччині А. Бекер відмічає такі сучасні тенденції їхнього розвитку:

- "внутрішнє" об'єднання служб для окремих категорій мігрантів (переселенців, іноземних робітників, біженців), котрі функціонують в структурі однієї організації чи фонду;
- цілеспрямоване полікультурне відкриття всіх соціально-педагогічних служб, цільовими групами котрих є діти та підлітки з числа мігрантів, а також їхні сім'ї;
- об'єднання різних соціальних служб для мігрантів державної та недержавної форми власності. [1,10]

При класифікації видів роботи в соціальних службах для мігрантів в Німеччині вченими виділяються два основні: індивідуальна та групова робота.

Незважаючи на те, що індивідуальні підходи в роботі соціального педагога з мігрантами застосовуються найчастіше, їх дуже важко систематизувати. Але найтипівішими серед них є такі: консультування, робота з сім'єю, допомога в облаштуванні побуту, організація відвідування дітьми дитячого садка чи школи, супроводження при отриманні освіти, юридична допомога в оформленні документів, переадресація до інших фахівців і таке ін.

До групових методів роботи соціального педагога з мігрантами належать: організація вільного часу мігрантів, організація груп подовженого дня в школах, заходи по поширенню власної культури та з вивчення культури приймаючого соціуму, сімейні семінари, підтримка мігрантських груп самодопомоги, організація мовних курсів, робота з корінним населенням та молодіжними рухами з метою запобігання таким негативним проявам ворожого ставлення до іноземців як антисемітизм, расизм, націоналізм тощо [2; 3]

Найкраще зрозуміти сутність концепцій діяльності соціально-педагогічних служб з мігрантами в Німеччині можна, проаналізувавши функції, які вони виконують. На нашу думку, найповнішу функціональну структуру таких соціальних служб запропонували А. Бекер та Ф. Швайцер. Вони виділили шість функціональних рівнів, кожен з яких співвідноситься з різноманітними за своїм обсягом та змістом суспільними зв'язками.

Розглянемо кожну з виділених функцій окремо.

Проблемно-дефінітивна функція. Соціальний педагог в своєму розпорядженні має спектр глибоких та широких знань про життєвий стан, проблеми соціалізації, а також потреби дітей та підлітків з числа мігрантів та їхніх сімей. Тому одна з найважливіших функцій соціально-педагогічної діяльності служби полягає в сприйнятті соціальним педагогом проблемних моментів інтеграції дітей-мігрантів у нове для них суспільство. Адже сприйняття та аналіз таких проблем є основою, на якій будуються відповідні форми соціально-педагогічної допомоги та інтервенції.

Концепціональна функція діяльності служби полягає у виділенні цілей та стратегій

соціально-педагогічних інтервенцій в кожному конкретному випадку на основі проведеного проблемно-дефінітивного аналізу актуальних проблем соціалізації дітей та підлітків з числа мігрантів. Крім того, технології соціально-педагогічної роботи з мігрантами в значній мірі підвладні впливу різноманітних зовнішніх факторів і через це повинні постійно змінюватись та оновлюватись. Так, нові тенденції міграційних процесів, зміни діючого законодавства, відношення до мігрантів з боку корінного населення завжди знаходять свій відбиток у кожній окремо взятій ситуації консультування.

Із концепціональної функції результує подвійна структурна функція, котра, з одного боку, орієнтується на адресатів соціально-педагогічної роботи, а з іншого – на її внутрішні ресурси.

Структурна функція (орієнтована на адресата). Вимоги до професійної діяльності фахівця на цьому рівні означають, що йому потрібно віднайти відповідні і різносторонні види соціально-педагогічної допомоги та перевірити їх дієвість в даному полі діяльності. Це включає в себе цілеспрямоване та підходяще застосування методів та технік, таких як, наприклад, консультування, групову роботу, проектні методи, суспільну роботу.

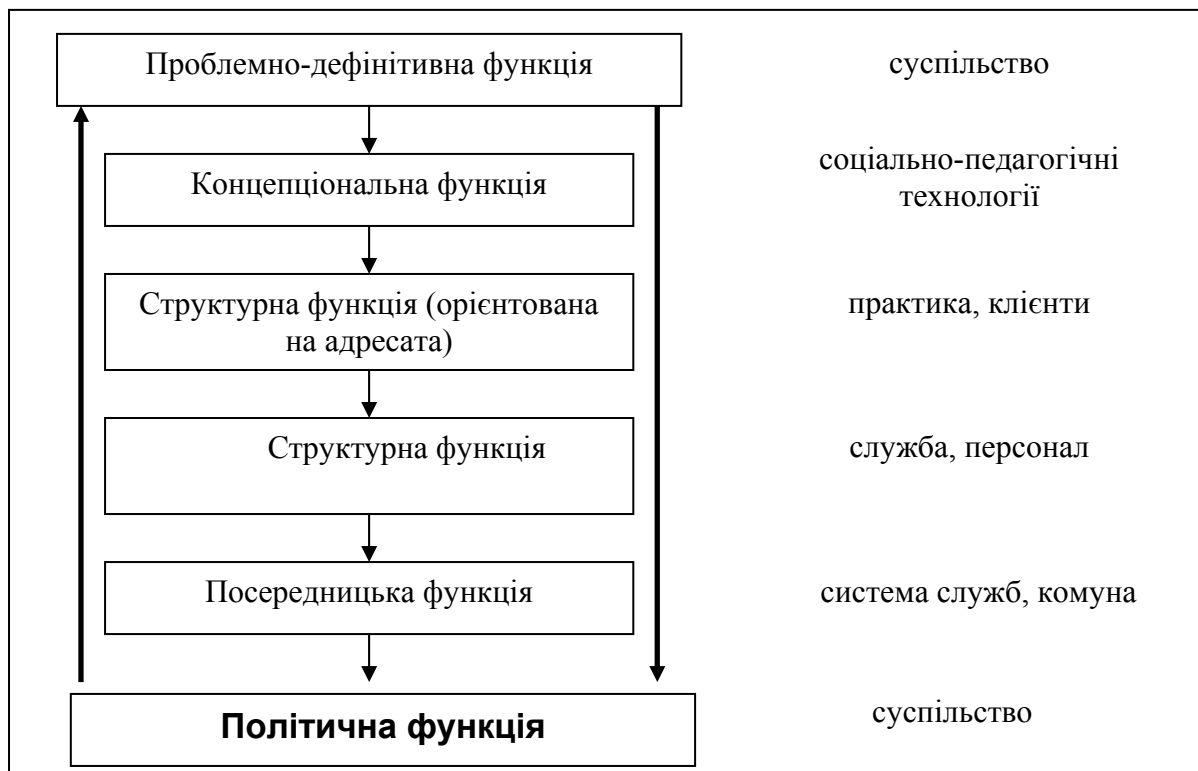
Структурна функція (орієнтована на внутрішні ресурси). Успішність форм та методів соціально-педагогічної діяльності безпосередньо залежать від тих структур, в яких вони відбуваються, тобто вимоги до різноманіття методів та методик передбачає, що умови роботи соціальних педагогів це допускають. В основному потреба в чіткому структуруванні відноситься до організації служби: персонал, фінанси, керівництво та ін. Сюди ж можна віднести створення нових робочих місць, збереження вже існуючих, створення умов для підвищення кваліфікації та кар'єрного росту співробітників.

Посередницька функція. Одним з центральних завдань соціально-педагогічної роботи з мігрантами є надання дозволу мігрантам доступу до тих структур, служб та ресурсів суспільства, котрі необхідні для нормалізації процесу їх соціалізації. Основною метою такої діяльності, за думкою А. Бекер є “довірити мігрантів суспільству та навпаки” [1,87]. В такому розумінні однією з найвагоміших функцій соціально-педагогічної служби для мігрантів стає акумулювання інформації про діяльність різноманітних соціальних служб, офіційних структур та організацій, а також ознайомлення інших інституцій із власними компетенціями та досвідом. Тобто, мова йде про створення в приймаючому суспільстві такої мережі, яка була б в змозі реалізувати весь комплекс заходів щодо нормалізації процесу інтеграції дітей та підлітків-мігрантів.

Політична функція. Через доволі сильну залежність від суспільних та законотворчих процесів соціально-педагогічна робота з мігрантами має значне політичне підґрунтя. Сприйняття соціальними педагогами саме політичної функції означає коментування та висловлювання їхньої власної думки щодо суспільних та політичних подій, які відносяться до ситуації мігрантів. Через те, що більшість мігрантів не мають можливості приймати участь в політичному житті держави на рівних з корінним населенням, соціальні педагоги, виконуючи політичну функцію, в змозі дати мігрантам право голосу, якого вони позбавлені. Основу для цього створює проблемно-дефінітивна функція. На практиці політична функція реалізується через лоббістську діяльність та активну участь в різноманітних спілках, партіях та фондах.

Повертаючись до відповідності кожної із функцій певним суспільним зв'язкам не

можна не відмітити циклічність функціональної структури соціальних служб для мігрантів. Так, проблемно-дефінітивна та політична функції за своїм змістом співвідносяться з усім суспільством і, тим самим, створюють своєрідну “рамку” моделі. Інші функції за відповідністю кожної із них певним суспільним зв’язкам в ієрархічній структурі моделі, починаючи з проблемно-дефінітивної функції, можна розставити таким чином: концепціональна функція – соціально-педагогічні технології; структурна функція, орієнтована на адресата – практика, клієнти; структурна функція, орієнтована на внутрішні ресурси – структура служби, персонал; посередницька функція – система служб, комуна; політична функція.

Підводячи підсумок вищесказаному, зазначимо, що шляхом трансферу таких знань та досвіду українська соціальна педагогіка може отримати імпульс для розвинення на своїх теренах дієвих технологій роботи з мігрантами. З іншого боку, провідним завданням для молодшої держави є не сліпе перейняття готових технологій, котрі вже були розвинуті в світі, а турбота про створення на своїх теренах таких власних концепцій, які могли б допомогти розв’язати нагальні соціальні проблеми. Тому успішне та дієздатне перейняття передового зарубіжного досвіду можливе лише в тому випадку, якщо при цьому на першому плані будуть залишатись соціологічні особливості міграційних процесів в Україні, а також вітчизняні методи та традиції соціально-педагогічної діяльності.

Л і т е р а т у р а :

1. Becker A. Anforderungsprofile und Qualifikationsmerkmale in der sozialen Arbeit der Caritas mit Migrant(inn)en, – Freiburg im Breisgau: Lambertus, 1998; – 138 S.
2. Auernheimer G. Einführung in die interkulturelle Erziehung, - Darmstadt, 1996; – 204 S.
3. Bock T. Sozialarbeit mit ausländischen Familien, – Freiburg, 1994; – 186 S.

Аннотація

В настоящей статье автором описывается функциональная модель социально-педагогических служб для мигрантов в Германии. Многолетние исследования немецких ученых в данной сфере, сделали возможным создание в стране целой сети социальных служб, оказывающих мигрантам помощь в их интеграции в общество. Трансфер этих знаний может позволить украинской социальной педагогике восполнить пробел в виде отсутствия комплексных технологий социально-педагогической работы с мигрантами.

Н. Ф. Романова, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Соціальні перетворення в сучасній Україні вимагають від людини вільної орієнтації в нестабільних умовах буття. Це зумовлює поступовий розвиток демократичних стосунків, підґрунтям яких є уміння аналізувати оточуюче середовище, внутрішню ситуацію, встановлювати системні зв'язки між фактами, явищами, бачити перспективи розвитку міжсуб'єктних відносин, брати на себе відповідальність шляхом прийняття відповідних рішень тощо. Формування таких стосунків характеризується зміною світоглядних позицій людей і, перш за все, на бачення власної ролі та місця у суспільстві. Необхідною складовою саморозвитку людини є виконання соціальної ролі в житті, спрямування своєї поведінки в руслі гуманізації взаємовідношення з оточенням.

Формування перелічених якостей відбувається впродовж всього життя людини. Але студентський вік є особливий. Це саме той час, коли відбувається формування молодого людини як спеціаліста, здатного до самостійного навчання протягом подальшого життя щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці.

Ці та інші проблеми розглядаються вітчизняними та зарубіжними дослідниками, серед яких Балл Г. А., Галус О. М., Зотова О. І., Ільїн Б. Н., Кон І. С., Кіндратова В. П., Семиченко В. А., Тализіна Н. Ф., Хайрулін Ф. Г. та ін.

Не залишилася ця проблема і поза увагою держави, ще у 1994 р. були визначені основні напрями реформування вищої освіти Державною національною програмою "Освіта" (Україна ХХІ століття)¹. Але в ході її реалізації виявилось, що не всі пріоритети, визначені згаданою програмою, втілюються належною мірою.

Зокрема, у вищих навчальних закладах (ВНЗ) країни на практиці найбільше уваги приділяється організаційним змінам, розширенню переліку навчальних предметів й осучасненню змісту їх викладання, спробам наближення освіти до вимог ринку праці. Особливо сприяла зазначеним змінам комерціалізація вищої освіти, і там, де вони запроваджені з належною якістю, це відіграло позитивну роль. Одночасно виявилось, що концентрація уваги на організаційному та власне навчальному компоненті спричинила певне нехтування традиційним виховним аспектом. Тому у вітчизняних колах фахівців вищої школи наразі усе частіше дискутується питання, якою мірою рівень соціалізації сучасного випускника ВНЗ відповідає сьогоденним потребам українського суспільства, прийнятим соціальним нормам і правилам. Адже відомо, що вади соціалізації неодмінно, хоча й опосередковано справляють негативний вплив і на реалізацію основної функції